SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Lausunto

6.6.2022

VN/25958/2021
VN/25958/2021-STM-24

Hallitussihteeri Milla Mustamäki
STM/SVO/EVY

HE liikenneturvallisuusmaksusta annetun lain 4 §:n ja liikennevakuutuslain 87 §:n muuttamisesta

Tausta

Liikennevakuutusmaksuihin on jo 1950-luvulta asti sisältynyt liikenneturvallisuuden edistämiseksi suoritettua maksuosuutta. Ennaltaehkäisevän liikenneturvallisuustyön rahoituksesta on vuodesta 2017 asti säädetty liikenneturvallisuusmaksusta annetussa laissa (471/2016). Ennen lain voimaantuloa liikenneturvallisuusmaksu määrättiin vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön antamalla asetuksella.

Voimassaolevan lain mukaan moottoriajoneuvojen liikennevakuutuksista vuosittain kertyvästä vakuutusmaksutulosta ohjataan 1,0 prosentin määräraha tieliikenteen turvallisuuden edistämiseen. Kertyneestä määrärahasta myönnetään valtionavustusta yleisavustuksena Liikenneturvalle, Liikennevakuutuskeskuksen Onnettomuustietoinstituutille sekä Ahvenanmaan maakunnan liikenneturvallisuustyöhön. Lisäksi määrärahasta myönnetään hankeavustusta erilaisiin pääsääntöisesti kunnallisiin liikenneturvallisuushankkeisiin. Valtionavustusviranomaisena toimii Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Liikenneturvallisuusmaksusta annettua lakia valmisteltaessa sen arvioitiin muodostavan valtiontalouden kannalta lähtökohtaisesti kustannusneutraalin ratkaisun. Liikenneturvallisuusmaksun arvioitiin tuottavan vuosittain suurin piirtein yhtä paljon kuin ennaltaehkäisevään liikenneturvallisuustyöhön tarvittiin määrärahoja. Laki säädettiin tilanteessa, jossa liikennevakuutuksen maksutulo oli kasvanut tasaisesti jo pidemmän aikaa. Samaan aikaan liikenneturvallisuusmaksusta annetun lain kanssa toteutettiin kuitenkin liikennevakuutuslainsäädännön kokonaisuudistus, joka johti lisääntyneeseen kilpailuun vakuutusyhtiöiden välillä liikennevakuutusten hinnoittelussa. Tästä johtuen liikennevakuutuksen maksutulo on pienentynyt suhteessa siihen, mitä se oli liikenneturvallisuusmaksusta annettua lakia säädettäessä.

Liikenneturvallisuusmaksusta saatu tulokertymä on jäänyt viime vuosina pienemmäksi kuin ennaltaehkäisevään liikenneturvallisuustyöhön tarvittu rahoitus. Vajetta on tästä syystä jouduttu paikkaamaan muulla budjettirahoituksella. Koska liikennevakuutuksen maksutulon pienentyminen vaikuttaa pysyvältä, on liikenneturvallisuusmaksun prosenttiosuutta syytä tarkastella uudelleen.

Esityksen tarkoituksena on lisäksi panna täytäntöön osa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä (EU) 2021/2118 moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta annetun direktiivin 2009/103/EY muuttamisesta (jäljempänä *direktiivi*). Direktiivin yleinen täytäntöönpanoaika on 24 kuukautta. Näin ollen direktiivi on pääasiallisesti pantava täytäntöön kansallisesti 23.12.2023 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut

työryhmän valmistelemaan täytäntöönpanoon liittyviä säädösmuutosehdotuksia. Pieni osa direktiivistä on kuitenkin pantava täytäntöön 18 kuukauden kuluessa direktiivin voimaantulosta, eli 23.6.2023 mennessä. Tässä yhteydessä toteutettaisiin ne direktiivin edellyttämät muutokset, joita koskee lyhyempi 18 kuukauden täytäntöönpanoaika.

Ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että tieliikenneturvallisuuden edistämiseksi kerättävää liikenneturvallisuusmaksua korotettaisiin. Maksun suuruus olisi 1,3 prosenttia vakuutusyhtiön Suomessa saaman liikennevakuutuksen maksutulosta, kun se nykyisin on 1,0 prosenttia.

Liikenneturvallisuusmaksusta saatu tulokertymä on jäänyt viime vuosina pienemmäksi kuin liikenneturvallisuustyöhön tarvittava rahoitus, jolloin vajetta on paikattu budjettirahoituksella. Liikenneturvallisuusmaksun korotuksella olisi tarkoitus varmistaa, että kerätyt varat kattavat paremmin liikenneturvallisuustyöhön tarvittavan rahoituksen.

Viimeisin vahvistettu tieto liikennevakuutuksen maksutulosta on vuodelta 2020, jolloin liikennevakuutuksen maksutulo oli noin 718 miljoonaa euroa. Ehdotetulla 1,3 prosentin tasolla liikenneturvallisuusmaksua olisi tuolloin kertynyt 9,33 miljoonaa euroa. Ennakkotietojen mukaan vuoden 2021 maksutulo olisi noin 736 miljoonaa, jolloin liikenneturvallisuusmaksun tuotto olisi 1,3 prosentin tasolla ollut n. 9,568 miljoonaa euroa. Vuosien 2017-2021 aikana liikenneturvallisuusmaksua olisi kertynyt 1,3 prosentin osuudella vuosittain n. 9,2-9,6 miljoonaa euroa, minkä voidaan arvioida olevan sopiva taso maksulle.

Liikenneturvallisuustyön rahoituksen kannalta tämä tarkoittaisi sitä, että yleisavustusta voitaisiin myöntää vähintään 8,9—9,1 miljoonaa euroa vuosittain. Tämän lisäksi olisi mahdollista myöntää hieman enemmän hankeavustusta nykyisen noin 0,2 miljoonan euron sijaan. Vastaavasti valtionavustuksiin jäisi mahdollisuus myöntää hieman suurempi yleisavustus, jos sellainen jonain vuonna olisi tarpeen. Liikenneturvallisuustyötä tekevien tahojen kannalta esitys merkitsisi suurempaa varmuutta toiminnan kannalta riittävän rahoituksen saamisesta vuosittain. Erityisesti toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja kehittämisen edellytykset paranisivat.

Yksi direktiivin tavoitteista on varmistaa, että liikennevahingon kärsineet saavat korvauksen myös siinä tapauksessa, että korvausvastuussa oleva vakuutusyhtiö on maksukyvytön. Jokaisen jäsenvaltion on 23.6.2023 mennessä nimettävä korvausten maksamisesta vastaava maksukyvyttömyyselin ja valtuutettava se neuvottelemaan muiden jäsenvaltioiden vastaavien maksukyvyttömyyselinten kanssa. Tavoitteena on, että maksukyvyttömyyselimet keskenään sopivat niiden tehtävistä ja prosesseista. Muutoin maksukyvyttömyysmenettelyä koskevat säännökset on pantava täytäntöön samanaikaisesti muun direktiivin kanssa, eli 23.12.2023 mennessä.

Näin ollen esityksessä ehdotetaan, että liikennevakuutuslakia muutettaisiin Liikennevakuutuskeskuksen tehtävien osalta. Esityksen mukaan Liikennevakuutuskeskus toimisi liikennevakuutuksen maksukyvyttömyyselimenä. Lisäksi Liikennevakuutuskeskuksen tehtäviin ehdotetaan lisättäväksi valtuutus neuvotella direktiivin tarkoittamasta sopimuksesta muiden jäsenvaltioiden maksukyvyttömyyselinten kanssa. Jos sopimusta ei saada aikaiseksi, komissio antaa asiasta delegoidun asetuksen. Uuden maksukyvyttömyyselimen tehtävän voidaan arvioida soveltuvan Liikennevakuutuskeskukselle, sillä se toimii jo nyt direktiiviin tarkoittamana korvauselimenä ja tietokeskuksena; sekä liikennevakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselimenä.

Direktiivin varsinaisen täytäntöönpanon yhteydessä liikennevakuutuslakiin lisättäisiin substanssisäännökset koskien vahingon korvaamista, kun vakuutusyhtiö on maksukyvytön. Liikennevakuutuslaissa on jo säännöksiä koskien vahingon korvaamista, kun vakuutusyhtiö on selvitystilassa tai konkurssissa. Nykyiset säännökset kuitenkin eroavat joiltain osin direktiivin säännöksistä ja niitä on muutettava direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Voimassa olevan lain nojalla vahinkoa kärsineen on nykyisinkin mahdollista saada korvauksia liikennevahingosta, vaikka vakuutusyhtiö olisi maksukyvytön.